

» maar de essentie van democratie is macht opbreken. We zijn ooit begonnen met autoritaire leiders. Langzaam maar zeker is de macht gespreid en nu hebben we dus de trias politica. Volgens sommigen een heel onpraktisch systeem, het is veel handiger als je zowel de wetten kunt maken, het bestuur kunt doen en ook nog de rechtspraak uitoefenen. Dan heb je nergens last van. Maar het onderscheid is niet voor niets aangebracht. Dat is omdat macht per definitie moet worden gewantrouwd, en dus opgesplitst. Ik denk dat de kracht van een samenleving het best tot ontwikkeling komt als macht wordt gedeeld.»

Hoe moeilijk dat is, merkt hij ook weer in de opgelaaide discussie over de rol van de Eerste Kamer. „Waar komt die discussie vandaan? Omdat men in de VVD heeft ontdekt dat het verdomd lastig is als de Eerste Kamer dingen doet die de Tweede Kamer niet goed vindt. En waar ik helemaal niet goed van wordt, is dat wanneer er eens iemand uit de boot valt, er gezegd wordt dat de fractieleider zijn of haar mensen niet in de hand heeft. Zoals eind vorig jaar met de behandeling van de Zorgwet. Volksvertegenwoordigers moeten zelf nadenken. En als de fractievoorzitter iemand niet meekrijgt, kan het best zijn dat dit is omdat het Kamerlid gelijk heeft, of in elk geval zijn eigen overtuiging heeft.»

Hoe vaak viel u zelf uit de boot?
„Niet zo veel. Een keer of tien in al die jaren. Ik ben in mijn leven helemaal geen dwarsligger geweest. Afen toe een beetje lastig, maar geen dwarsligger. Altijd ben ik in staat geweest in mijn afweging ook het belang van de partij of de coalitie mee te wegen. Maar als er mensen zijn die zeggen dat een

DE WERELD VAN KLAAS DE VRIES

Protestant in Limburg

Klaas de Vries werd in 1943 geboren in een **protestants gezin in het door katholieken gedomineerde Limburgse Hoensbroek**. Zijn vader, leraar staatsinrichting en economie, stapte kort na de oorlog over van de hervormde Christelijk Historische Unie naar de PvdA. **Voor die partij was De Vries senior in Hoensbroek wethouder**. Hij zorgde voor opschudding toen hij tijdens een bezoek van de bisschop aan het gemeentebestuur niet knielde en diens rijk kustte, maar slechts zijn hand ter begroeting uitstak.

Leeftijdgenootjes van de kleine Klaas zongen op straat: „Protestantse apen, liggen in bed te gapen, geloven niet in God, alleen maar in de pispot.” Klaas de Vries: „Behorend tot een minderheid heb ik **toen geleerd dat de meerderheid niet altijd gelijk heeft.**”

wet niet deugt, moet je blij zijn. Dat geldt ook voor de Eerste Kamer. Met die snelle wisselingen van kabinetten en politieke voorkeuren heb je kans op onzorgvuldige wetgeving. Dan is het goed dat er nog mensen in de Eerste Kamer zijn die een beetje nadenken.»

Deze coalitie is wel erg afhankelijk geworden van de Eerste Kamer.
„Maar dat is dan ook een formatiefout van heb ik jou daar geweest. Niet alleen een rekenkundige.»

De kiezers hebben ons tot elkaar veroordeeld, zeiden VVD en PvdA.
„De kiezer heeft allemaal verschillen de redenen gehad bij het bepalen van zijn stem. Maar de PvdA-stemmer heeft nooit gedacht dat zijn partij met

Componist en thrillerschrijver

Klaas! Anderzijds, heet de cd die Klaas de Vries in 2012 uitbracht. De cd bestaat uit dertien door hem gecomponeerde en geschreven Nederlandstalige liederen. Componeren en zingen is één van zijn hobby's. Uit het lied 'Kamervraag': „Er is iets vreselijks gebeurd vandaag! En daarom stel ik een Kamervraag. Heeft de minister ook vernomen? En waarom is het niet voorkomen?”

Vorig jaar presenteerde hij ook zijn eerste thriller: Operatie Vuurvogel. Het gaat over de moord op een Nederlandse concertpianist van wie het hoofd is gevonden op het graf van de vermaarde componist Igor Stravinsky in Venetië. „De eerste druk is bijna uitverkocht”, aldus De Vries.

weet dat het belachelijk klinkt, kwam je niet zomaar met een standpuntje.” De Kamerleden roepen het volgens hem over zichzelf af. Want hoe kan je als coalitiefractie tijdens een kabinetsformatie nu een concept-regeerakkoord waarover weken is gesproken binnen twee uur beoordelen? De Vries: „Jeroen Dijsselbloem, een van de onderhandelaars, heeft het later zelf toegegeven: de fractie had twee uur de tijd. Dat is geen democratisch functioneren.” Nog iets. Hij vindt het „onvoorstelbaar”, hoe slordig men omgaat met het aanzien van het politieke gebeuren. „De manier waarop men zich laat bejegenen! Als een Kamerlid de vergaderzaal binnen wil gaan, wordt hij onder de voet gelopen door mensen die voor de grap met een microfoon rondlopen. Een serieuze journalist komt er niet meer tussen. En dan zijn Kamerleden verbaasd als mensen zeggen dat ze met politiek weinig meer te maken willen hebben.”

Een beetje meer decorum mag wel?
„Zeker! Neem de kleding. Als een rechter in een rechtszitting zegt: ik trek vandaag mijn bonte blouse aan... sorry hoor, maar dan zou iedereen toch zeggen: die vertrouwt ik niet.”

U heeft het nu over de partijvoorzitter van de PvdA?
„Ik heb het over iedereen, niet over individuen. Ik vind dat mensen die in een instituut als de Tweede Kamer werken de verplichting hebben om de waardigheid te bewaren.”

Geldt dat ook voor de wijze waarop Kamerleden debatteren?
„Ik vind dat de voorzitter ervoor moet zorgen dat geen mensen gekwetst of beledigd worden. Maar ze hebben afgesproken dat de voorzitter zich nergens mee mag bemoeien. Dat had je niet tegen Anne Vondeling of Dick Dolman moeten zeggen.

„Ook moet je als voorzitter geen discriminerende taal toelaten. Maar dan moet je wel voorzitters hebben die weten wat dat is. Dat is natuurlijk een probleem. Maar dan moet je een staf hebben die alert is op dat punt. We zijn allemaal heel kien op het voetbal. Dat moet netjes zijn. Respect. Dat moet een volksvertegenwoordiging ook laten zien. Je kan elkaar niet voor alles en nog wat uitmaken. Dan ben je bezig het instituut te ondergraven.”

Afgelopen dinsdag op een bankje in de zon op het Binnenhof. Een korte laatste ontmoeting om nog wat punten te verduidelijken.

Maakt u zich zorgen?
„Natuurlijk, maar dat hangt samen met het beroep van politicus.”

Toch gaf u al die jaren de indruk er ontspannen mee om te gaan.
„Ik heb de afgelopen veertig jaar geconstateerd dat mijn zorg een constante staat van bewustzijn is. Eigenlijk is dat de inspiratie om bezig te blijven.”

Had u als minister het systeem niet zelf kunnen verbeteren?
„Ik heb toen een uitvoerige nota naar de Eerste Kamer gestuurd om hun functioneren te verbeteren. Maar men wilde helemaal niks! De politieke partijen moeten eens uit de benen komen. Voor de organisatie van de democratie is in Nederland heel weinig aandacht.”

Na tien minuten staat Klaas de Vries op en loopt naar de ingang van de Eerste Kamer. Er moet gestemd worden. Halverwege blijft hij staan, draait zich om en zegt: „Het wordt toch geen somber verhaal hè.”

HAAGSE INVLOEDEN

Op wie moet je letten om Den Haag te begrijpen? **Deze week:** hoe Anoushka van Miltenburg ontlastende feiten over anderen onvermeld liet. **Ofwel:** wat te doen met een zwakke Kamervoorzitter?

Tekst **Tom-Jan Meeus** / Illustratie **Ruben L. Oppenheimer**

Als een Kamervoorzitter niet functioneert en niemand ingrijpt

Elke Nederlander wordt geacht de overheidsregels te kennen. Behalve, kennelijk, de voorzitter van de Tweede Kamer. Je moest er even voor doorlezen - maar dit onthulde inkijsje in de binnenwereld van de politiek zat verstopt in documenten die Kamervoorzitter Anouchka van Miltenburg (VVD) woensdag vrijgaf.

Het ging over de controverse rond Kamerlid Linda Voortman (GroenLinks). En het liet in minivorm een verschijsel zien dat zich in de Tweede Kamer al enkele jaren voordoet. Omdat de voorzitter van dit Hoge College van Staat niet berekend is op haar taak, en omdat grote partijen hun redenen hebben haar niet weg te sturen, kunnen Kamerleden ten slotte één ding doen: een steeds hogere tolerantie voor de gebreken van hun voorzitter opbrengen. De Kamer als onbedoelde beschermeling van haar onvermogen de voorvrouw.

Normaal is er weinig reden stil te staan bij Kamervoorzitters. Iemand moet het doen. Je hebt een reglement van orde, dat is niet erg dik, en dat moet je, voordat je op die stoel plaatsneemt, uit je hoofd kennen - zoals de Duitse voorzetselrijtjes in havo twee. Verder heb je procedure- en agenda-macht: die is interessant. En dan behelst de functie vooral vormelijkheden: omgaan met de griffie, het kabinet, de Kamer zelf, buitenlands bezoek, de protesterende burger. Leg iver en inzet aan de dag, kijk goed hoe je voorgangers het deden, en je komt een heel eind. De voornaamste kunst voor een voorzitter is een imago van onpartijdigheid in stand houden. Dus wat erg helpt: partijgenoten kort houden, ze desnoods afblaffen.

Ook een goeie: zwijgen tegen de media. Complimenten komen dan vanzelf. Kijk in het archief en je ziet het stramen: vooral oppositiepartijen zijn vaak ontzettend tevreden over de voorzitter. Hoge kwaliteit, staatsrechtelijk zuiver, fijnzinnig gevoel voor de verhoudingen met het kabinet: dit zijn de woorden die dan vallen. Het is niet per definitie onwaarsachtig. Het is berekenende oprechtheid: wie het kabinet wil verzwakken, heeft alle belang bij een voorzitter die zijn procedure- en agendamacht tegen de coalitie in durft te zetten. Dan willen complimenten wel helpen. En kritiek juist niet.

Zo zien we al decennia hetzelfde verschijnsel: Kamervoorzitters die in de media omhoog worden geschreven, ook als hun interne aanzien zo geweldig niet is. Dus achteraf was het een veeg teken dat Buma (CDA), een van de oppositieleiders, *acht maanden* na Van Miltenburgs aantreden al openlijk haar onpartijdigheid in twijfel trok. Zij zou stelselmatig de kant van de coalitie kiezen. De voorzitter voelde zich „onheus bejegend” - maar zelfs in de coalitie kon je destijds al optekenen dat Buma eigenlijk gelijk had.

In essentie is die situatie nooit meer verbeterd. Berusting maakte zich meester van de Kamer. In de oppositie zagen ze het geblunder aan en zeiden ze: we stellen haar zwakke functioneren niet meer aan de orde zolang we niet zeker weten of een van

Het OM begon onderzoek naar een Kamerlid onder de codenaam 'Zilverkaars'. Maar in haar aangifte liet de voorzitter ontlastende feiten onvermeld.

de coalitiepartijen ons steunt. In de PvdA zeiden ze: we zien het probleem, maar het probleem is niet groot genoeg om er een coalitierisico van te maken; dit is een zaak van de VVD. En in de VVD zeiden ze: de voorzitter is gewogen en te licht bevonden, maar wij zullen haar niet tot vertrek dwingen: de enige die deze conclusie kan trekken is zijzelf.

Zo zitten grote Kamerfracties al een jaartje of twee gevangen in hun eigen logica: de voorzitter disfunctioneert, maar als disfunctionerende voorzitter is zij onvoldoende van belang om haar disfunctioneren te agenderen. In die context ontstond vorig jaar de controverse over Linda Voortman, het Kamerlid van GroenLinks. Zij zou namen hebben gelekt van tegenkandidaten van Guido van Woerkom (VVD), de ANWB-directeur die was voorgedragen als nieuwe Nationale ombudsman.

Zijn voordracht was meteen omstreken (hij trok zich later ook terug). Een Kamercommissie had hem unaniem voorgedragen. GroenLinks was een van de weinige fracties die hierbuiten was gebleven: zodoende kon Voortman als enige tegen de voordracht opposeren. In diezelfde periode onthulde de NOS namen van kandidaten die het tegen van Van Woerkom hadden afgelegd: de redactie had een anoniem mailtje met namen ontvangen. Van Miltenburg besloot tot kordate tegenactie: zij begon onderzoek naar het lek. Zij riep, in aanwezigheid van haar griffier, Kamerleden bij zich die inzage hadden gehad in de kandidatenlijst. Voortman hoorde daartoe. In een vertrouwelijk gesprek, 19 juni vorig jaar, gaf zij toe enkele van die namen te hebben gedeeld met fractiegenooten. Verdacht natuurlijk. Van Miltenburg kreeg 25 juni toestemming van het presidium om aangifte van lekken te doen, de naam van Voortman lekte uit naar *De Telegraaf*, en Voortman werd tijdelijk geschorst door haar fractie. Maar wat kordaat oogde, was in feite onbekookt. Voortman, werd achteraf door de griffier bij de Rijksrecherche bevestigd, had er die negentiende juni, in gesprek met Van Miltenburg, meteen een feit aan toegevoegd dat haar buiten verdenking plaatste. Van bleek: in het aan de NOS gestuurde mailtje stond één naam die niet op de kandidatenlijst voorkwam zoals Voortman die ingezien had. Ergo, zei Voortman: ik *kan* het lek niet zijn. En belangrijker: achteraf stemde dit overeen met het oordeel dat officier van justitie H.J.J. Talsma 23 december 2014 per brief aan Van Miltenburg meedeelde. In zijn onderzoek, codenaam *Zilverkaars*, concludeerde hij ook iets heel anders. De vertrouwelijkheidsregels van de Kamer zijn zodanig gesteld, schreef de aanklager, dat Voortman ook op dit punt geen blaam trof.

„Het enkel bespreken van de inhoud van vertrouwelijke stukken met Kamerleden die op gelijke voet gerechtigd zijn tot inzage in die stukken, levert (-) geen schending op van de vertrouwelijkheid”, schreef de magistraat, die concludeerde dat Voortman „ten onrechte als verdachte [was]

aangemerkt”. Hoe pijnlijk: de voorzitter had dan kortaaf aangifte gedaan - maar er blij van gegeven dat ze a) de reikwijdte van de eigen vertrouwelijkheidsregels niet kende; en b) in die aangifte een voor Voortman cruciaal ontlastend feit ongenoemd liet.

Dus het had enige logica dat de Kamer, nadat *Nieuwsuur* een klachtbrief van Voortman had geopend, deze week een reconstructie vroeg van de gang van zaken die tot de aangifte leidde. En het had óók enige logica dat het daarna allemaal erg stroperig werd. Want Van Miltenburg zat klem: als zij haar aanzienlijke fouten toef, onderstreepte zij haar disfunctioneren.

Eerst wijdde de voorzitter woensdag zeven uur vergaderen aan de zaak. Het leidde uiteindelijk tot de vrijgave van een reeks documenten - zij het *niet* de brief van de officier van justitie, en ook *niet* de verklaring van de griffier bij de Rijksrecherche: ongemakkelijke c.q. belastende documenten voor de voorzitter. In de wel gepubliceerde stukken stelde het presidium, het dagelijks bestuur van de Kamer, dat „het oordeel” van het OM over de geheimhoudingregels „niet overeenstemt met de tot nu toe in de Kamer gebruikelijke lezing en uitleg”. Let vooral op de woordkeuze - „oordeel”: zo'n officier van justitie heeft ook maar een mening. Tegelijk ontbrak elke zelfreflectie op de klaarblijkelijke gammelheid van de eigen regels.

Ook werden woensdag notulen vrijgegeven van de presidiumvergadering van 25 juni vorig jaar, waarin tot het doen van aangifte werd besloten. En de tekst van de aangifte, van 2 juli. Dus donderdag vroeg ik de woordvoerder van de voorzitter per mail „waarom zekere documenten (-) niet openbaar gemaakt zijn”. Zij antwoordde dat ik het moest „doen met alle stukken die” wel „openbaar gemaakt zijn”. En basta. Zodat na vrijdag, toen Van Miltenburg zuinige excuses maakte („spijtig”) voor het ontbreken van het voor Voortman ontlastende feit in de aangifte, de vraag bleef wat de Kamer verder aanmoet met deze voorzitter.

„Bent u een goede voorzitter?”, vroeg een verslaggever van de NOS aan na het overleg met Voortman. „Ik ben Anouchka van Miltenburg, voorzitter”, zei ze. Het bood hoop op de enige echte oplossing: dat zij zelf dan toch het onvermijdelijke inziert.

Advertentie

pharosreizen
AUTOVAKANTIES VAN ANWB

De Elfstedentocht op twee wielen

7-daagse fietsvakantie

It giet oan! Dit jaar gaat de Elfstedentocht gewoon door. Alleen rijdt u niet op schaatsen door het Friese landschap, maar op de fiets. Een ideale manier om deze eigenzinnige provincie en de 11 Friese steden te ontdekken. Maakt u kennis met het Vrouwtje van Stavoren? Bewondert u het Jopie Huisman Museum in Workum? U fietst langs het Jonwert van Geert Mak, het Balk van Herman Gorter en de oude universiteitsstad Franeker met het planetarium van Eise Eisinga.

U logeert in comfortabele drie- en viersterrenhotels in/bij Leeuwarden, Sneek, Balk, Bolsward, Harlingen/Franeker en Norkum.

Informatie & reserveren: www.pharosreizen.nl/nrc of via 023 - 55 42 870 (lokaal tarief) met zoekcode 11802.

Boek nu met **€50,-** korting

vanaf **539** euro p.p.

zoekcode 11802

Inbegrepen

- 6x overnachting met ontbijt en diner
- bagagetransport van hotel naar hotel
- gebruik van sauna in Leeuwarden
- toeristenbelasting
- gebruik van fietskaartouder
- route-informatie

Pharos Fietsvoordeel

Boek nu een fietsvakantie bij Pharos Reizen en profiteer van € 50,- korting.

Prijzen 18/04-20/09 **7 dagen** 539

Prijzen in € p.p. Niet inbegrepen: reserveringskosten (€20,-).